

Faşist Salgın Döneminde Yüksek Öğretim¹

Henry Giroux

Çeviri: Anıl Ersöz²

Giriş

Faşizmin dehşeti geri döndü. Ancak bu kez, hayaletler olarak değil. Irkçı nefret ve tarihsel hafıza kaybıyla beslenen; devlet şiddeti, korku, sansür ve üretilmiş cehalet yoluyla okullara, üniversitelere, kamusal alana sızan bir veba gibi... Dünya genelinde yeniden dirilen sömürgeci mantık, neoliberal acımasızlık ve zehirli beyaz milliyetçilik ile cesaret bulan faşist güçler, üniversiteleri demokrasinin geleceğine yönelik bir savaş alanına çevirdi. Gazze'deki soykırımcı savaşa karşı muhalefet sadece caydırılmakla kalmıyor, suç sayılıyor; başta yükseköğretim kurumları olmak üzere kurumlara yönelik siyasi gözdağı ve şantajlar yeni yönetim dili olarak şekillendiriliyor. Bu kritik dönemde, yükseköğretimi savunmanın aciliyeti hiç bu kadar belirgin olmamıştı. Hem bilgi üretiminin hem de demokratik olasılıkların gerçekleştirildiği bir alan olarak yükseköğretim, faşist ve neoliberal kontrolün bir aracı haline gelmeye direnmelidir. Üniversitenin eleştirel düşüncüyü, toplumsal sorumluluğu ve medeni cesareti beslemedeki rolü, artan otoriterlik karşısında demokratik değerlerin hayatta kalması için elzemdir.

Eğitimin demokratik misyonuna dair o bilindik retoriği tekrarlamak ya da özgürleştirici vaadine nostaljik bir şekilde atıfta bulunmak artık yeterli değildir. Bu idealler yeniden düşünülmesi ve radikalleştirilmesi; özellikle neoliberal faşizmin oluşturduğu tehdit başta olmak üzere, içinde bulunduğumuz karanlık dönemin üstesinden gelecek etik ve politik zorunluluklar olarak genişletilmesi,

---

¹ Giroux, H. (2025, December 12). Higher Education in the Times of Fascist Plague. *Counterpunch*. Şubat 2026'da erişildi: <https://www.counterpunch.org/2025/12/12/higher-education-in-the-time-of-fascist-plague/>

² anilersoz@gmail.com

keskinleştirilmeli ve geri kazanılmalıdır. Bu noktada, yükseköğretimi siyasetten kaçış alanı olarak değil, toplumsal bilincin şekillendiği, hakikat ve güç mücadelesinin gerçekleştiği, yükselen faşizme direnmek için pedagojik koşulların yeniden oluşturulması gereken en belirleyici savaş alanlarından biri olarak anlamak yönünde bir kavrayış gereklidir. Bu tür bir kabul, bizi bu krizi şekillendiren daha derin güç biçimleriyle yüzleşmeye, eğitime karşı savaş açan güçlerin ne olduğunu ve bu şiddetlenen saldırıda gerçekte neyin tehlikede olduğunu sorgulamaya zorlar.

Çete kapitalizminin ve yarattığı küresel sefaletin reddedilmesi kadar derin bir başka tehlike, eğitimin otoriterlik tarafından yürütülen kültürel ve ideolojik savaşların ana cephesi haline gelmesidir. Faşist mutasyon geçiren neoliberal kapitalizm sadece yoksullaştırmakla kalmaz; bilinci sömürgeleştirmek, eleştirel düşünme kabiliyetini aşındırmak ve demokratik tasavvur gücünü hiyerarşi ve korkunun uyuşturucu kesinlikleriyle değiştirmek ister. Üniversiteler şu anda, gerçeğin mücadele konusu olduğu, toplumsal hafızanın ya silineceği ya da korunacağı, demokratik hayatın oluşum koşullarının besleneceği ya da sistematik olarak yok edileceği tehlikeli bir yol ayrımında durmaktadır. Dolayısıyla, yükseköğretimi savunmak, otoriter yönetimi ayakta tutan yalanlara, zulümlere, ırkçılığa, yolsuzluğa ve üretilmiş cehalete karşı çıkmak için gerekli olan failliği, dayanışmayı ve eleştirel bilinci geliştirme gücünü geri kazanmaktır. Faşizm geleceğin ufkunu kapatmaya çalışırken, eğitimin bu ufku genişletme yetisine sahip yaşamsal bir eleştiri ve imkân alanı olarak kalması gerektiğinde ısrarcı olmaktadır.

Böyle bir görev, düşünülemez olanı düşünmeyi, yani neoliberal kapitalizmi reformlarla dönüştürmekten ziyade, onu ortadan kaldırmayı ve yeni eylem, dayanışma, değer ve kimlik biçimlerinin var edilebileceği pedagojik alanlar oluşturmayı gerektirir. Ancak böyle radikal bir tasavvurla eğitim, demokratik yaşamın yeniden inşa edildiği ve özgür bir gelecek için mücadelenin tazelendiği bir alan haline gelebilir.

Amerikan toplumuna yönelik tehdit sadece dışsal değildir. Bu tehdit, kamusal yaşamın neredeyse her alanına yayılmış olan kanunsuzluk ve militarizasyonda belirgindir. Pedagojik alanda bu tehdit, otoriter hareketlerin kültürel kurumları, dijital ekosistemleri ve devlet gücünü harekete geçirerek zulme, hor görmeye, beyaz milliyetçiliğe ve tarihsel hafıza kaybına giderek daha fazla alışkın hale gelen bir kamu bilinci oluşturma biçimlerinde ortaya çıkmaktadır. İrkçi nefret, Trump'ın aşırı milliyetçilik ve mantığa karşı otoriter bir aşağılamayla donatılmış eğitim politikası, daha geniş bir küresel projeye örnek oluşturur: eğitimin hiyerarşiyi pekiştirmek, rıza inşa etmek ve yükseköğretimi beyin yıkama laboratuvarlarına dönüştürmek için bir araca dönüştürülmesi. Bu projeye karşı koymak için, yolsuzluğu veya ekonomik sömürüyü, sarsıcı eşitsizliği, katıksız zalimliği ve ırksal hiyerarşileri benimsemesini eleştirmek yeterli değildir. Bu politikaları besleyen kültürel fantezileri ve pedagojik uygulamaları, yaydıkları

sahte aidiyet vaatlerini ve besledikleri siyasi ve ahlaki okumaz yazmazlık biçimlerini ortaya çıkarmalıyız.

O halde gereken, pedagojinin radikal bir şekilde yeniden tasavvur edilmesidir. Yükseköğretim akademik özgürlüğü, muhalefeti, eleştirel düşünceyi ve demokratik yönetimi soyut ilkeler yerine acil direniş pratikleri olarak geri kazanmalıdır. Bu, bireysel ve kolektif özne olmayı besleyen, eleştiriyi toplumsal değişimle yeniden birleştiren ve kişisel ıstırapı ortak siyasi bilince dönüştüren pedagojik koşullar yaratmak anlamına gelir. Bu, adaletin adının zikredilebildiği, eşitsizlikle yüzleşilebildiği ve demokratik yaşam biçimlerinin prova edilip yenilenebildiği sınıflar ve kampüsler inşa etmek anlamına gelir. Bu aynı zamanda eşitlik, adalet ve özgürlük için daha geniş bir mücadelenin parçası olarak, öğretim üyeleri, öğrenciler, sendikalar, işçiler ve toplumsal hareketler arasında ulusal ve uluslararası düzeyde dayanışmaların örülmesi anlamına da gelir.

Karşımızdaki görev ortadadır: Yükseköğretimin demokratik bir kamusal fayda olarak varlığını sürdürmesi için kararlı adımların atılması şarttır. Demokrasinin bilgili bir halk olmadan var olamayacağı, adaletin adaletsizliğe karşı koyabilen ve adaletsizliği ifade edebilen bir dil gerektirdiği ve özgürlüğün kırılğan ama hayati önem taşıyan medeni cesareti beslemeye adanmış bir pedagojiye ve faşist siyasi görüşün uyandırdığı tutkulara yordakçılık yapmayı reddetmeye bağlı olduğu kabul edilmelidir. Northwestern Üniversitesi'ne dikkat çeken Stephen Rohde, üniversitelerin "Trump'ın Amerikan kolej ve üniversitelerinin bağımsızlığını tasfiye etmeye yönelik ikiyüzlülük, sanrı, rüşvet ve korkaklıkla dolu süregelen kampanyasına" boyun eğilmemesi gerektiğini, aksi takdirde MAGA'nın [Make Amerika Great Again/Amerikayı Yeniden Harika Yap] bağnaz rejimini perçinlemekte suç ortağı olunacağı konusunda uyarıda bulunuyor. Aşağıda, bu mücadelenin ne gerektirdiğini ve yükseköğretim üzerindeki mücadelenin neden özünde radikal demokrasi için bir savaş olduğunu inceleyeceğiz.

Kuşatma Altındaki Yükseköğretim: Neoliberal Faşizmin Yükselişi

Dünya çapında üniversiteler kuşatma altında ve demokrasi korkutucu bir eşiğe yaklaşmakta. Macaristan'dan Hindistan'a ve Türkiye'ye kadar, hükümetler üniversitelerin demokratik misyonunun içini boşaltıyor, entelektüel özgürlüğe saldırıyor, tarihi silah haline getiriyor, eleştirel pedagojiyi zapturapt altına alıyor ve demokratik yaşamı sürdüren yurttaşlık muhayyilesini söküp atıyor. Mesele yalnızca hakikat arayışı değil, demokrasinin ahlaki ve pedagojik temelleridir; bilgi ile sorumluluk, öğrenme ile tanıklık etme cesareti arasındaki hassas dengedir. Bu giderek karanlığa gömülen zamanlarda denetim altına alınan yalnızca bilgi değil; bilinçli, eleştirel ve dirençli bir yurttaşlığın can damarı olan iradenin kendisidir.

Eğitim, ahlak ve yurttaşlık temellerinden koparıldığında demokrasi aşınır. Hakikat şüpheli hale gelir, bilgi tehlikeli olur ve aydınlanmış muhakemenin gücünden ve iktidardan hesap sorma görevinden korkanlar, eğitimcileri düşman olarak görürler. Derslikler, ahlaki tanıklık, eleştirel düşünme ve yurttaşlık cesareti

kapasitesini yitirdiğinde, tahakküm için gerekli koşullar oluşur. Cehalet erdem haline gelir, vicdan susturulur ve demokrasinin kırılğan bağları, sivil ve yasal haklardan bu hakları korumakla görevli kurumlara kadar her alanda aşınmaya başlar. Böyle bir iklimde, eğitim mücadelesi demokratik yaşamı mümkün kılan kolektif dayanışmalardan ayrı düşünülemez.

Pierre Bourdieu ve Thomas Piketty gibi oldukça farklı teorisyenler birçok kitap ve makalede, kapitalizmin yırtıcı bir biçimi olan neoliberalizmin refah devletine nasıl savaş açtığını, kamusal alanı nasıl ortadan kaldırdığını ve kamu yararı kavramının içini nasıl boşalttığını belirtmişlerdir. Özgürlük ve verimlilik söylemiyle maskelenen neoliberalizm, piyasa mantığını her şeyi kapsayan bir ideolojiye yücelterek, yaşamın her alanının ekonomik zorunluluklara boyun eğmesini talep eder. Böylece ekonomik uygulamaları toplumsal maliyetlerden ayırır ve bu şekilde sosyal sorumluluğa yönelik her türlü geçerli anlayışı küçümser. Uygulamada ise serveti finansal elitlerin elinde yoğunlaştırır, insafsız bireyciliği yüceltir ve insan varoluşunun en değerli unsurlarını dahi metalaştırır. Ardında bıraktığı sistemik ırkçılık, militarizm, kitlesel güvencesizlik ve sarsıcı eşitsizlik gibi toplumsal yıkımlar, bir sapma değil; mülksüzleştirme, tahakküm ve nihai dışlama üzerine inşa edilmiş bir politikanın belirleyici özelliğidir. Socialist Project'te yazan Paramjit Singh, neoliberalizmin art niyetli önermelerini ve yarattığı yıkımı isabetli bir şekilde özetlemektedir. Bu alıntıyı uzun uzun aktarmaya değer:

Dünya çapında neoliberalizm, bir zamanlar eşitlik, adalet, refah, verimlilik ve özgürlük vaadiyle başlayan liberal düzenin ahlaki ve maddi temellerini tüketmiştir. Neoliberalizm, pratikte derin eşitsizlik, yaygın yoksunluk, ekolojik yıkım ve kolektif yaşamın çözülmesine yol açmıştır. Ancak neoliberalizmin en kalıcı zararı, ekonomik sonuçlarında değil, epistemik etkilerinde yatmaktadır. Neoliberalizm toplumların adalet, eşitlik, müştereklik ve mantığı anlamlandırmasını sağlayan kavramların içini boşaltmıştır. Neoliberal dönemde hem karşıt fikirler hem de akılcılık büyük ölçüde değer yitimine uğramıştır. On yıllar süren küreselleşme, finansallaşma ve özelleştirme, gündelik hayatı siyasetten koparmış, kolektif mücadeleyi bireysel kaygılarla değiştirmiştir. Seçenek, güçlendirme ve kişisel tatmin söylemleri sınıf söylemlerinin yerini almıştır. Bu koşullar altında, karşıt fikirler bir gösteriye, mantık ise yozlaşarak bir stratejiye dönüşme riski ile karşı karşıyadır. Bu da her ikisinin de dönüştürücü siyasi içeriğini boşaltır. Durmaksızın protesto eden, ancak krizin yapısal köklerine nadiren meydan okuyan bir dünyada yaşıyoruz.

Neoliberalizm, güncellenmiş bir faşizme doğru çürürken, neoliberalizmin baskı aygıtları da şiddetleniyor. Kendini artık meşrulaştıramayan bu düzen, başarısızlıklarının suçunu göçmenlere, siyahlara ve "öteki" addedilenlere yüklüyor. Muhalefet suç sayılıyor, toplumsal yaşam militarize ediliyor, göçmenler alıkonuluyor ve nefret olağanlaştırılıyor. Trump yönetiminde, bu saldırı, eleştirel

eğitimin otoriterlik projesine doğrudan bir tehdit oluşturduğu inancına dayanan açık bir savaşa evrilmiştir.

Düşünce Özgürlüğünü Savunmada Yükseköğretimin Rolü

Bu düşmanlık, yönetimin en üst kademelerinde yankı bulmaktadır. ABD Başkan Yardımcısı J.D. Vance, yükseköğretimi “düşmanca bir kurum” olarak nitelendirmiştir. Donald Trump, üniversitelere “Marksist manyaklar ve delilerin hâkim olduğu” kurumlar olarak ateş püskürtürken, protestocu öğrencileri ise “komünist ve terörist” öğretim üyeleri tarafından beyinleri yıkanmış “radikaller,” “vahşiler” ve “cihatçılar” olarak tanımlamıştır. Bu zehirli beyanlar, eğitimi baskı, sansür ve beyin yıkama laboratuvarlarına dönüştüren politikaları şekillendirmektedir. Dahası bu yorumlar, yükseköğretimin eleştirel işlevlerini ezip geçmekte önemli bir rol oynamaktadır ki bu da otoriter iktidarı pekiştirmek için merkezi bir öneme sahiptir.

Bu bağlamda, faşist politikalar dünya çapında yükselişe geçmişken, eğitimcilerin bir dizi acil ve rahatsız edici soruyla yüzleşmeleri elzem. Korku iklimi, devlet terörü ve devlet destekli yalanların hâkim olduğu bir çağda, özgürlük karşıtı rejimlerin yükselişi yükseköğretim için ne anlama geliyor? Demokrasi fikri kuşatma altında olduğunda üniversitelere ne tür sorumluluklar düşüyor? Eğitim, demokrasi üzerindeki hak iddiaları nedeniyle küçümsendiğinde, vatandaşlık kültürü zayıfladığında ve akademisyenlere başka yer bakmaları söylendiğinde topluma ne olur? Eğitimciler, konuşulmaz olanı dile getirmekten vazgeçmeleri için baskı gördüklerinde ne olur? Trump’ın Amerika’sında ve faşizme doğru sürüklenen diğer ülkelerde sessizlik, suç ortaklığına ve eylemsizliğe dönüşür ki bu derin bir ahlaki çöküştür. Tehlikeler bu kadar büyükken üniversite tarafsızlığa çekilemez. Üniversitenin görevi, kamusal hayal gücünü savunmak, demokratik failiği beslemek ve bu ikisini ortadan kaldırmaya çalışan tiranlığı reddetmektir.

Ülke İçi Terörizm ve Otoriter Yönetim

Donald Trump’ın 2025’te başkanlığa dönüşü, sadece politik bir kriz değil, demokrasi için de ciddi bir trajedi anlamına geliyor. Trump yönetiminde, adil yargılanma hakkının aşınması, kitlelerin zorla alıkonulması, yükseköğretime yönelik vahşi saldırılar ve polis devletinin artan varlığıyla belirginleşen, korkutucu yeni bir devlet terörizmi dönemiyle karşı karşıyayız. Amerika, Venezuela’ya savaş açmakla tehdit ederken, aynı zamanda kendi içinde de bir savaş içindedir. Irkçılık ve nefret, gölgelerden iktidar koltuğuna taşınarak siyasi ortamı acımasız bir netlikle yeniden şekillendirdi. ICE [US. Immigration and Customs Enforcement / Amerika Birleşik Devletleri Göçmenlik ve Gümrük Muhafaza], göçmenleri ve beyaz olmayan insanları açıkça terörize etmek amacıyla Amerika’nın kentlerinde devriye gezen modern bir Gestapo gibi faaliyet gösteriyor. Devlet şiddeti halka açık bir gösteri haline geldi, dezenformasyon gerçeğin yerini aldı ve ortak sorumluluğun demokratik bağları solarak ortak korkunun aşındırıcı siyasetine dönüştü.

Trump, ileri sürdüğü her politika ve onayladığı her acımasızlığı besleyen kötücül bir dünya görüşü olan beyaz üstünlüğünü sevinçle sahiplenerek zıvanadan çıkmıştır. Beyaz milliyetçi söylemi o kadar aşırı bir hal aldı ki, ırksal temizlik hezeyanına kapılarak Somalili göçmenleri “çöp” olarak nitelendirdi, “hiçbir katkı vermedikleri” iddiasında bulundu ve “kokuşmuş bir ülkeden” geldiklerini ve “onları ülkemizde istemediğimizi” söyledi. Bu tür ırkçı hakaretler, zulmü ve değersizleştirme politikasını yönetim olarak meşrulaştırmakla kalmıyor, aynı zamanda Trump’ın yükseköğretime yönelik daha geniş çaplı saldırısını da körüklüyor. Eleştirel sorgulamaya, sakıncalı anılara, akademik özgürlük, eşitlik, adalet ve çoğulcu tahayyüle adanmış kurumlar, otoriter bir devleti ayakta tutan ırkçı hiyerarşilere ve ayrımcı milliyetçiliğe doğrudan tehdit oluşturdukları için artık tahammül edilemez görülmekte. *The Guardian*’ın yakın zamanda belirttiği üzere Trump’ın ana ideolojik inancı ne Amerika Birleşik Devletleri’nde ne de Avrupa’da yeterince ırkçılık olmadığı yönünde. Bu dünya görüşü, onun son derece otoriter politikalarını hem beslemekte hem de meşrulaştırmaktadır.

Trump, gangster kapitalizminin son noktasını, yani şiddeti, insanları kolayca gözden çıkarmayı ve ahlaki çürümenin zirvesini temsil ediyor. Trump, *American Psycho* filminde zalimlik, kontrolsüz şiddet, narsisizm ve tahakkümün yüceltilmesi ile temsil edilen bir figür olan Patrick Bateman’ın yirmi birinci yüzyılda vites yükselterek vücut bulmuş halidir. Trump’ın Karayipler’de küçük teknelerde 80’den fazla insanın öldürülmesinden, USAID [U.S. Agency for International Development / ABD Uluslararası Kalkınma Ajansı] vasıtasıyla yaşamsal yardımların kesilmesiyle milyonlarca insanın sefalet ve ölüme mahkûm edilmesine kadar yürüttüğü her politika, suça teşvik eden bu mantığı yansıtıyor. Trump, devletin onayladığı şiddet ve merhametsiz yönetimi sadece bir kontrol aracı değil, aynı zamanda sapkın bir zevk kaynağı haline getiren bir lider olarak ölüm makinesinin canlı bir örneğidir.

Tarihe Saldırı: Hafızayı Silmek ve Gücü Şekillendirmek

Bu tür bir düşmanlık kaçınılmaz olarak tüm derslerin en tehlikelisi olan tarihe yönelir. Tarihsel anlayışın yıkıcı gücü, acılara ışık tutma, adaletsizliği ifşa etme ve demokratik umudu besleme kapasitesi, tarihin rahatsız edici gerçekleri silmek veya temizlemek isteyen sağcı güçlerin hedefi haline gelmesinin asıl nedenidir. Bu hedef soyut değildir: politikayı şekillendirir. Eleştirel fikirleri sansürleme, kölelik gibi tarihsel kesitleri silme ve sistematik ırkçılığın tasvirlerini ortadan kaldırma çabaları, bu tehlikeli eğilimi örneklendirmektedir. Donald Trump, “öğrencilere ülkedeki kölelik ve ırkçılık dâhil olmak üzere doğru ABD tarihini öğreten okulları cezalandıracağını” açıkça ifade etmiştir.

Amerika Birleşik Devletleri’nde, geçmişi silmek ve okulları ve üniversiteleri ideolojik kontrol araçlarına dönüştürmek için sağcı gruplar tarafından saldırgan bir kampanya yürütülüyor. Kitaplar yasaklanıyor, profesörler hedef alınıyor, cinsiyet ve etnisite programları tasfiye ediliyor, trans kimlikler karalanıyor, öğrenci protestoları suç sayılıyor ve dürüst tarih anlatıları bastırılıyor. Bu

sembolik bir şey değil; demokratik tahayyülü ortadan kaldırmak için devletin onayladığı bir faşist siyaset ve yönetişimin yol haritasıdır.

Amerika Birleşik Devletleri, Avrupa ve diğer yerlerde yükselen faşizme karşı koyulacaksa, eleştirel eğitim yeniden demokratik yaşamın çok önemli bir gücü haline gelmelidir. Yükseköğretim, dizginlenmesi gereken bir sorun olarak değil krizdeki demokrasileri yeniden inşa etmek için vazgeçilmez bir kaynak olarak anlaşılmalıdır. Bu yeniden inşa, yalanları ortaya çıkarmaya, baskı sistemlerini parçalamaya ve günlük yaşamı şekillendiren yozlaşmış iktidar ilişkilerini açıklığa kavuşturmaya yetkin bir dilin geri kazanılmasıyla başlar. Hannah Arendt, dilin otoriterliği mümkün kılan gizli “kristalize unsurları” ortaya çıkardığını anlamıştı. Tarihsel hafıza, adalet ve etik tahayyüle dayanan eleştirel pedagojinin dili, gerçeği söylemek, direniş ve yalanların reddi için güçlü bir cephanelik sunar.

Bu koşullar altında, eleştirel pedagojinin önemli bir amacı, öğrencilerde tarihi farkındalık geliştirmek ve onlara bugünü anlamak için hayati bir bakış açısı sunan tarihi kullanma becerisi kazandırmaktır. Eleştirel bir hatırlama eylemiyle, faşizmin tarihi geçmişin bir kalıntısı olarak değil, en sağlam demokrasilerde bile uyanabilen, kalıcı bir tehdit olarak ele alınabilir. Bu bağlamda tarih, arşivlerden, tarihsel kaynaklardan ve baskılanmış anlatılardan yararlanarak yerleşik kaniya ve hâkim ideolojilere meydan okuyarak yıkıcı işlevini sürdürmelidir.

Yükseköğretimin Suç Ortaklığı: Otoriterliğe Göz Yuman Üniversiteler

Florida’dan Teksas’a, aşırı sağcı eyalet valileri eğitimi baskı aracına dönüştürüyor. Öğretmenler, cinsiyet çeşitliliğini veya üreme haklarını onayladıkları için cezai kovuşturmalara tehdit ediliyor. Ulusal düzeyde, özellikle ABD’nin İsrail’in Gazze’ye yönelik soykırım saldırısını desteklemesini protesto eden öğrenci aktivistler takip ediliyor, gözaltına alınıyor ve bazı durumlarda şeffaflık veya adil yargılama süreci olmaksızın zorla götürülüp gözaltı merkezlerinde tutuluyor. Bu eylemler, muhalif görüşleri sindirmek ve ifade özgürlüğünü boğmak için devlet terörizminin kullanımında tehlikeli bir tırmanışa işaret ediyor.

Trump yönetimi altında, yükseköğretime yönelik saldırı siyasi şantaj halini almıştır. Üniversiteler, rejimin ideolojik taleplerine uymadıkları takdirde ödenek kesintileri, soruşturmalar ve kamuoyu önünde aşağılanma ile tehdit edilmektedir. Bu mafya benzeri baskı karşısında Columbia Üniversitesi, Brown, Northwestern ve Harvard gibi birçok kurum teslim oluyor: Bazıları araştırma programlarını ayakta tutmak için büyük miktarda fidye ödüyor, denetlenen veya önceden onaylanmış ders programlarına boyun eğiyor, öğretim üyelerini oto sansüre zorluyor ve toplumsal cinsiyet çalışmalarından eleştirel ırk araştırmalarına kadar tüm akademik birikimin ortadan kaldırılmasını seyrediyor.

Bir zamanlar eleştirel düşünce ve akademik özgürlüğün kaleleri olarak görülen bu kurumlar, artık direnmeleri gereken siyasi ve ideolojik güçlerle aynı hizaya gelerek, faşist siyasetin yükselişinde sessiz iş birlikçileri haline gelmişlerdir.

Teslim olarak, yükseköğretimin bütünlüğünü bir kenara bırakmakla kalmamış; sadece bilgiyi değil, itirazın dilini bile kontrol etmeye çalışan sinsi otoriterliğin suç ortağı olmuşlardır. Bir zamanlar saygı duyulan bu kurumlar, artık gerçeğe değil güce, adalete değil adaletsizliğe, eşitliğe değil ırksal ve sınıfsal hiyerarşilere hizmet eden yeni bir otoriter oligarşi ve milyarder sınıfının üreme alanı, konformizmin kuluçka makinesi haline gelmiştir. Bu saldırı karşısında, ahlaki pusulalarını hayatta kalma yanılısamasıyla takas etmişler, demokrasinin koruyucuları olarak üstlendikleri rolü bırakarak, onun yıkımının kolaylaştırıcıları haline gelmişlerdir.

Akademik özgürlük demokratik yaşama dayanan bir hak olmaktan ziyade, idareciler tarafından verilen bir ayrıcalık haline gelmekte ve üniversiteler, eleştiri ve fırsatların alanı olmak yerine, itaatkâr hizmet sağlayıcıları, otoriterliğin destekçileri haline gelmektedir. Sonuç, marjinalleştirilen öğrenciler ve eleştirel akademisyenlerin en ağır ihanetlere maruz kaldığı; geçmiş ve kimliklerinin siyasi birer risk faktörü olarak yeniden biçimlendirildiği bir korku kültürüdür. Bu, zorlama ile yeniden inşa edilen, ırksal temizliğe maruz kalan, toplumsal sorumluluğundan yoksun bırakılan ve kamusal amacından mahrum bırakılan üniversitedir. Bu cezalandırıcı görüşe göre hormonlu neofaşizmde eğitim artık demokratik bir gereklilik değildir; hafızayı denetlemek, itaati dayatmak ve beyaz milliyetçi aidiyetin dışında kalanları silmek için bir araç haline gelir.

Yükseköğretim ve Irkın Militarizasyonu: Beyaz Milliyetçiliğe Karşı Koymak

Öyleyse, eğitime yönelik saldırı, dünya çapında yayılan daha geniş pedagojik mücadeleden ayrı düşünülemez. Günümüzde giderek güçlenen faşist siyasete karşı verilen mücadele, sadece devlet iktidarı için verilen bir mücadele değil, tarihsel hafızanın üretimi, kimin konuşabileceği, kimin silineceği ve kimin bir gelecek hayal etmesine izin verileceği üzerine verilen bir mücadeledir. Nazi Almanya'sından apartheid Güney Afrika'sına kadar geçmişin dehşetleri, tarihin yeniden yazılmasının her zaman ulusun beyazlaştırılmasıyla, nüfusun ait olanlar ve olmayanlar olarak şiddetle ayrıştırılmasıyla bağlantılı olduğunu açıkça göstermektedir. Üniversiteler, tarihsel hafızanın ve eleştirel bilginin kurumsal muhafızları oldukları için bu mücadelenin merkezinde yer alırlar. Üniversiteler saldırıya uğradığında, sansürlendiklerinde veya içleri boşaltıldığında, bir toplumun geçmişinden ders alma kapasitesi de tehlikeye düşer.

Eğitim ve demokrasiye yönelik bu birbiriyle iç içe geçmiş saldırılar, kamusal yaşamın ırksallaştırılmış militarizasyonunda daha da belirgin hale geliyor. Siyah ve esmer nüfusun yoğun olduğu şehirlere askerlerin konuşlandırılması, yalnızca bir devlet gücü gösterisi değil; beyaz milliyetçiliğin ve ırksal temizliğin bir başka ifadesi, vatandaşlara kimin değerli görülüp kimin harcanabilir olduğunu öğreten bir şiddet pedagojisidir. Vatandaşlığın bu şekilde daraltılması yalnızca ABD'ye has bir durum değildir. Hindistan'dan Macaristan'a kadar tüm dünyada, kimin ait olduğu, kimin dışarıda kaldığı sorusu dini fanatizm ve ırksal saflık fantezileriyle yeniden şekillenmektedir. Viktor Orbán, illiberal demokrasi olarak adlandırdığı

şeyin amacının, kendi ifadesiyle “karışık ırklar”ı ortadan kaldırmak olduğunu açıklayarak bu mantığı açıkça dile getirmektedir. Nicola Bertoldi’nin ileri sürdüğü üzere, radikal demokratik bir toplum için verilen her mücadele, kapitalizm sonrası bir gelecek inşa etmek için “karanlık geçmişimizden derslerin çıkarılması ve bu derslerin yapıcı çözümlere dönüştürülmesini” gerektirir. Bu görev, başta okullar ve üniversiteler olmak üzere eleştirel hafızayı besleyen, demokratik iradeyi geliştiren ve unutturma mekanizmasına direnen kurumlar olmadan imkânsızdır.

Otoriterliğin Getirdiği Zorluklara Eğitimde Karşı Koymak

Şu anda eğitimcilerin, öğrencilerin ve ötekilerin yüzleştiği zorluklardan biri, yükselen faşizmin karanlık gecesine doğru sürüklenen bir toplumda eğitimin neyi başarması gerektiği sorusunu ele alma gereğidir. Eğitimciler gençlere ve halkın geneline düşünme, sorgulama, şüphe duyma ve hayal edilemeye hayal etme yeteneklerini kazandırmak amacıyla hangi ekonomik, siyasi ve etik koşulları yaratmalıdır? Eğitimciler sağlam bir demokrasinin varlığı için vatandaşlara ilham ve enerji vermek için vazgeçilmez olan eğitimi savunmak için neler yapmalıdır?

Yükseköğretim, misyonunu yeniden tanımlamak, öğretim üyeleri ve öğrencilerin bugünün ötesinde bir gelecek hayal etmelerine yardımcı olmak, kendilerini kurban veya müşteri değil, özne olarak görmelerini sağlamak ve demokratik toplumsal yaşamı şekillendirme sorumluluğunu üstlenmelerini sağlamak için hangi dili geri kazanmalıdır? Eşitlikçi ve demokratik saiklerin terk edildiği bir çağda, gençleri ve toplumun genelini, baskıcı otorite biçimlerine karşı çıkmaya ve iktidarı hesap vermeye zorlamaya yönelik yetiştirmek için ne gerekir?

Kısmen, insanlara sadece ilham ve motivasyon vermekle kalmayıp, aynı zamanda gansgter kapitalizminin küresel tiranlığı altında giderek artan antidemokratik eğilimlere karşı koyabilecek eğitim politikaları ve uygulamaları geliştirmeyi gerektirir. Böyle bir vizyon, devasa eşitsizliklerin, çevreye yönelik sonsuz saldırıların ve savaş ile militarizasyonu en yüksek ve en kutsal ulusal idealler haline getiren bir sosyal düzenin ötesinde bir yaşam hayal etmenin temelini oluşturan demokratik bir projenin diriltmesini gerekli kılar. Bu bakış açısında eğitim, hesap verebilirlik şemaları, piyasa değerleri, hayal gücünü yok eden yöntemler veya veriye dayalı bir toplumun üstünkörü ampirizmine saplantılı olmaktan başka bir şey haline gelir. Pedagojik terör ve köreltici bir konformizmin aracı olarak işlev görmek yerine; başka türlü düşünmek, dönüştürmek, eyleme geçmek ve tasavvur etmek için bir alan açmalıdır.

Eğitime yönelik mevcut saldırılar göz önünde bulundurulduğunda, eğitimcilerin demokrasinin eğitimi düşünmenin bir yolu olduğu fikrini anlamaları ne demektir? Hakkaniyeti mükemmellekle ve öğrenmeyi toplumsal ve ekonomik adalet talepleriyle ve kamu yararı ile ilgili eylemlilik biçimleriyle ilişkilendiren bir eğitim ne anlama gelir? Eleştirel pedagojiye dair anlamlı bir bakış, soykırımcı şiddet, kitlesel sefalet, gezegenin tahribatı ve nükleer savaş tehdidi gibi jeopolitik

sorunların vahşi gerçekleriyle yüzleşmemizi sağlayan bir bakış açısıyla dünyayı görmemizi sağlayan radikal bir bilinç dönüşümünü tetikleme gücüne sahip olmalıdır. Küresel kapitalizm hayret verici eşitsizlikler, yerleşimci sömürgecilik ve kendisini destekleyen çarpık anti-demokratik ideolojilerle beslenerek serpilir. İnsanların hayatlarında, mücadelelerinde ve deneyimlerinde yankı bulacak şekilde doğrudan onlara hitap eden pedagojik müdahaleler olmadan bilinçte gerçek bir değişim mümkün değildir.

Eğitim, bireylerin kendilerini içinde buldukları sorunlarda tanımlarına, kişisel acılarının münferit bir olay değil, geniş ve sistemle ilgili bir krizin parçası olduğunu anlamalarına yardımcı olmalıdır. Ayrıca aktivizm, tartışma ve eleştirel katılım, bir öğrencinin eğitiminin merkezinde yer almalıdır. Aktivizm, bir eğitim biçimi, öğrencileri bilgili ve katılımcı vatandaşlar olmaya yönlendirmenin bir yoludur. Bu anlamıyla eleştirel pedagoji, öğrencileri sadece eleştirel düşünmeye değil, aynı zamanda amaç ve inançla hareket etmeye de teşvik eden koşulları geliştirmelidir.

İnsanları hayatlarını şekillendiren daha geniş güçlerle bağlantı kuran, onların ezilme durumlarının köklerini anlamalarına yardımcı olmakla kalmayıp, artık kurban değil, etkin bir değişim aktörü oldukları bir dünya tasavvur etmelerini ve bunun için mücadele etmelerini sağlayan bir eğitim, yani özdeşleşme pedagojisi olmadan özgün bir politika olamaz. Bu olmadığı takdirde, güçlendirmeye çalıştığı kişilerin yaşadığı gerçekliklerden kopuk bir politikayı kalıcı hale getirme riskiyle karşı karşıya kalırız. Şair Jorie Graham, insanların günlük yaşamlarıyla derin bir şekilde örtüşen deneyimler aracılığıyla onları sürece dâhil etmenin önemini vurgular. Graham, “bir deneyimi yaşamının bile mümkün olabilmesi için deneyimin kendisiyle duyuşsal bir bağ kurmamız gerekir” der. Dil ve çağrılarının gerçekten önemli olabilmesi için, insanların varlıklarını şekillendiren somut gerçeklere ve mücadelelere dayandırılmaları gerekir. Ancak o zaman iletişim bilince nüfuz ederek nefret, savaş ve tüketim saplantılarını besleyen zehirli dayanışmaların ötesinde beden, zihin ve başkaları arasında bağlantılar kurabilir.

Öğretim bu temel duyuşsal niteliğini kaybettiğinde, ekranların, sanal gösterilerin, kopuklukların ve indirgemeci abartılı basitleştirmelerin hâkim olduğu daha geniş bir kültür tarafından kolayca pekiştirilen bir durum olan zihnin ve bedenin hissizleşmesi tehlikesi ortaya çıkar. Öğrencileri sınıfa taşıdıkları deneyimlerden yalıtılmayan, aciliyet ve geriletici dikkat dağınıklığına savrulmaya direnmek için eğitimciler, kamu entelektüeli rollerini yeniden kazanmalı, diyalogu ateşleyen ve eylemi harekete geçiren yollarla hem eleştirel öğretmenler hem de aktif vatandaşlar olarak sorumluluklarını üstlenmelidirler.

Bu sorumluluk, acil sosyal meseleler hakkında daha geniş kitlelere hitap etmek, gündelik sorunları bu sorunları üreten yapısal güçlerle ilişkilendiren bir dil geliştirmek ve de ekonomik ve sosyal adaletle yönelik bir politika ortaya koymak anlamına gelir. Ayrıca, eğitimcilerin emekleri üzerinde gerçek bir iradeye sahip olmaları ve üniversite yönetiminde söz sahibi olmaları için gerekli koşulların

yaratılmasını gerektirir. Ancak bu istek, akademik yaşamın neoliberalizm tarafından giderek daha fazla güvencesiz hale getirilmesi nedeniyle sürekli olarak zayıflatılmaktadır: Kadrolu veya güvenceli pozisyonları olmayan birçok kişi korku, baskı, ezici iş yükü, güçsüzlük, yalıtılmışlık ve hatta bazıları da yoksullukla dolu alanlara itilmektedir.

Eğitim, bu zorlukların üstesinden gelmek için, Mark Fisher'ın neoliberalizmin "geleceğin yavaş yavaş iptali" olarak adlandırdığı duruma direnebilecek, ayrıca kitlesel eşitsizlik, çevresel yıkım, savaş ve militarizasyonun ulusal idealler olarak yüceltilmesinin ötesinde bir hayat tasavvur etmemize yardımcı olacak bir vizyon sunmalıdır. Bu bağlamda eğitim, yükseköğretimde veya sınıfta siyasetin yeri olmadığını savunan akademisyenlere ya da üniversitelerin tarafsız kalma sorumluluğu olduğunu iddia eden idarecilere boyun eğmez. Bu duruş sadece kökten hatalı değil, aynı zamanda eğitimin aşırı sağcı bir şekilde siyasallaşması ya da yükseköğretimin şirketlerin bir uzantısı haline gelmesi gibi bütünüyle zararlı dönüşümler karşısında sessiz kalarak bu suçta ortak olmaktır. Aynı zamanda bir kurum olarak eğitimi, ayrıca öğretim elemanlarını ve öğrencileri de siyasetleştirmenin bir yoludur.

Tarafsızlık ve Akademik Özgürlüğün Aşınması

Kuzey Amerika'daki birçok üniversitede tarafsızlık çağrısı, sosyal ve ahlaki sorumluluktan kaçınmak anlamına gelir ve bu kurumların güç ilişkilerine derinlemesine gömülü olduğu gerçeğini maskeler. Heidi Matthews, Fatima Ahdash ve Priya Gupta'nın yerinde bir şekilde iddia ettiği üzere, tarafsızlık "siyaseti sığlaştırmaya ve bilimsel tartışmaları susturmaya hizmet eder" ve üniversite yaşantısının doğası gereği siyasi olan yapısını gizler. Öğrenci kayıtları ve araştırma bütçelerinden etkinlik politikalarına ve afiş yerleştirmelerine kadar her idari karar politik bir duruşu yansıtır. Apolitik olmaktan çok farklı olan tarafsızlık, karşıt görüşleri susturan ve iktidarı hesap verilebilirlikten koruyan bir araçtır.

Eğitimcilerin, öğrenmenin sadece resmi kurumlar aracılığıyla değil, günlük yaşamın daha geniş bir akışı içinde de gerçekleştiğini kabul etmeleri gereklidir. Shea Howell'ın uyardığı üzere, bu gerçeklik "kamu kültürünü kontrol etmenin faşist iktidarın pekiştirilmesi için şart olduğu" bir dönemde büyük önem taşımaktadır. Ayrıca Raymond Williams'ın izinden giderek, eğitimin bilgi aktarmaktan daha fazlasını yapmak zorunda olduğunu, "öğrenmenin sosyal değişim sürecinin önemli bir parçası olması gerektiği" için eğitimin sosyal dönüşümün dokusuna işlenmesi gerektiğini hatırlamalıyız.

Günümüzde en etkili eğitim biçimleri okulların ve üniversitelerin çok ötesinde işlemektedir. Yeni teknoloji, merkezleşmiş güç ve her yere yayılan sosyal medya çağında kültür, insanların siyasi dünyayı nasıl gördüklerini, hissettiklerini ve tasavvur ettiklerini şekillendiren baskın bir pedagojik güce dönüşmüştür. Demokrasi artık sadece darbelerle devrilmiyor; semboller, dijital gösteriler ve

insafsız propaganda makineleri aracılığıyla yeniden dirilen geçmişteki tiranlıkların hayaletleri tarafından içten içe oyuluyor. Eğlence, oyalanma veya sağduyu olarak görünen şeyler, giderek siyasi kimliklerin şekillendirildiği ve hayal edilebilir olanın sınırlarının dayatıldığı alanlar haline geliyor.

Yok Oluş Eşiklerinin ve Zihnin Sömürgeleştirilmesinin Ötesinde

Mevcut tarihsel an, Chandra Talpade Mohanty'nin ifade ettiği "yok oluş eşikleri ve siyasetleştirilmiş çoklukların artışı" güç farklılıklarını uysallaştıran, sistemik direniş projelerini metalaştırıp bireysel isyan eylemlerine dönüştüren kurumlar ve kültürel alanlar olarak tanımlanabilir. Bu ortamda neoliberal kültür ve pedagoji, siyasetin özünü kuruturken eğitimin radikal olasılıklarını ortadan kaldırarak yok oluşun en önemli eşiklerinden birini oluşturmaktadır. İster okullar, ister dijital platformlar ya da daha geniş anlamda kültür aracılığıyla olsun, eğitimin acil bir mücadele sahasına dönüştüğünün farkına varılmalıdır. Eğitim failliğin hayata geçirildiği, arzuların harekete geçirildiği, ezilmenin normalleştirildiği ve umudun ya militarize edildiği ya da yeniden alevlendiği politik bir alandır.

Bu yok oluş düzeneği bağınazlıkla örülmüş, şiddetle doldurulmuş ve zulüm, dışlama ve etnik temizlik gibi düşüncelerden beslenen imgeler aracılığıyla kendini ifade eden kültürel güçler tarafından daha da genişlemektedir. Kültür artık geçmişi yansıtmamakta, Ngũgĩ wa Thiong'o'nun ifadesiyle "zihni sömürgeleştirilen" bir pedagojik rejim işlevi görerek geçmişi silip yok etmektedir. İnsanların sadece haklarını, iradelerini ve umutlarını ellerinden alan maddi koşulların bulunduğu değil, aynı zamanda gerçek özgürlüğü mümkün kılan tarih, bilgi ve eleştirel düşünce biçimlerinden de mahrum bırakmak için tasarlanmış hayalgücünü silen makineler, aptal yurttaşlar üretme makineleri ve sağcı uyuşturma araçlarıyla dolup taşan bir dünyada yaşıyoruz. Bu aygıtlar gerçekliği çarpıtmaktan daha fazlasını yapar; siyasi hayal gücünü daraltır, eleştirel düşünceyi paslandırır ve bireyleri günlük yaşamı şekillendiren otoriter söylemlere giderek daha yatkın hale getirir.

Faşizm, tam da bu yaratılmış sessizlikler ve toplumsal belleğin silinmesi içinde gelişir. Toplum, ortadan kaybolmaya, geçmişin silinmesine, acının önemsizleştirilmesine, karşıt görüşlerin nesneleştirilmesine alıştığında, daha aleni otoriter kontrol biçimleri için zemin hazırlanmış olur. Faşist siyaset tarihsel gerçeğin karmaşıklığını saflık, yakınma ve korku gibi mitleştirilmiş anlatılarla değiştirerek, toplumsal hafızanın bu şekilde içinin boşaltılmasından beslenir. Sağcı hareketlerin 6 Ocak ayaklanmasını vatansever bir ayaklanma olarak yeniden tanımlayarak nasıl temize çıkardığını düşünün: amaç sadece bir olayı çarpıtmak değil, demokratik yaşamın dayanağı olan kolektif hafızayı yeniden tasarlamaktır. Ortaya çıkan, acımasızlığın aidiyet diline, dışlamanın vatandaşlık kriterine ve unutmanın yurttaşlık görevine dönüştüğü bir siyasi kültürdür. Bu bakımdan tarihe yönelik saldırı asla sadece sembolik değil; aynı zamanda istekleri, kimlikleri ve demokratik iradeyi şekillendiren bir pedagojik stratejidir.

Dijital medya çağında, Fox News, Elon Musk'ın X'i gibi platformlar ve Facebook, Netflix ve Google gibi dev şirketler, aşırı sağcı değerleri ve çete kapitalizminin yağmacı ahlakını güçlendiren etkili öğretim/propaganda araçları haline gelmiştir. Karşı karşıya olduğumuz şey siyasi bir başarısızlık kadar bir eğitim krizidir de. Faşizm artık kendisini sadece kararnamelerle veya silahlı baskıyla ilan etmiyor. Hafızayı, isteği ve hayal edilebilecek olanın sınırlarını şekillendiren bir pedagojik proje. Faşizm, hatırlanması, unutulması, yası tutulması ve kutlanması gerekenleri belirleyerek hafızayı da sömürgeleştiriyor. Kendisini nefret ve ölümcül dışlamayla dolu bir dile bürünmüş zulüm gösterileriyle örtüyor. Evet, yasalar aracılığıyla işliyor; ama aynı zamanda alışkanlıklar, imgeler ve ahlaki duyarlılığı körelten gündelik dil oyunları aracılığıyla da işliyor.

Trump'ın en ateşli destekçileri Elon Musk, Steve Bannon ve diğerleri, sanki çağırmaya kararlı oldukları karanlık geleceği prova edercesine Nazi selamı yapıyorlar. Stephen Miller, "Amerika sadece Amerikalılar içindir" diye tutturarak vatansızlık bayrağı altında Hitlerci söylemleri kullanıyor. Trump, Konfederasyon sembollerini ve beyaz üstünlüğü efsanesini yeniden ortaya çıkarıyor, soykırım anıtlarını ulusal gururun sembolleri olarak yüceltiyor. Trump yönetiminde faşizm kültürü ne üstü kapalı ne de gizlenmiş durumda. Yeni bir ortak akıl olarak sahneleniyor, yayınlanıyor ve olağanlaştırılıyor.

Bu durum, Trump yönetiminin faşizm, beyaz üstünlüğü ve toplu katliamın sembolü olan gamalı haçı nefret sembolünden olmaktan çıkarıp sadece "potansiyel olarak bölücü" bir sembole düşürme kararında açıkça görülmektedir. Tarih ve ahlaki gerekçelere aykırı bir hamleyle, ABD Sahil Muhafızları yakında gamalı haçı, idam ilmeği ve Konfederasyon bayrağını aynı arındırılmış kategoriye yerleştirecek. Bu ahlaki altüst oluş tesadüf değildir. Bu, Avrupalı olmayanları Batı medeniyetine varoluşsal bir tehdit olarak gören Büyük İskam Teorisi'ni açık bir şekilde ima eden Trump'ın Avrupa'nın "medeniyet krizi" ile karşı karşıya olduğu iddiasıyla tam olarak uyumludur. Bu tür söylemler ve ardından gelen politikalar nefretin olağanlaştırılmasına, tarihsel hafızanın silinmesine ve beyaz üstünlüğü fantezilerinin meşrulaştırılmasına kendisini adanmış bir yönetimi ortaya koymaktadır.

Faşist şiddetin dehşeti, artık yapay zekâ güdümlü bombalar, etnik temizlik ve ırksal beyazlaştırma görünümünde; nezaket, insan hakları ve demokratik yaşamın her zerresini ortadan kaldıran beyaz üstünlükçülerle geri döndü. Tanık olduğumuz şey sadece demokrasinin ölümü değil, ahlak ve vatandaşlık bilincinin kendisinin de aşınmasıdır.

Eğitim ne sadece mesleki eğitimden ibaret ne de beyaz Hristiyan milliyetçiliği ve onun vatandaşlık kavramına ilişkin dar görüşünü aşıl原因 bir araç. Gerçek eğitim, öğrencilerin titizlikle düşünüp özgürce konuştukları, deneyimlerini, isteklerini ve hayallerini korkusuzca dile getirebildikleri, erdem, titizlik ve katılımın olduğu güçlendirici ortamlar yaratır. Bu ortam, öğrencilerin kendi iradeleriyle ve eleştirel muhakemeleriyle davranmayı öğrendikleri, seslerinin duyulduğu, değer verildiği

ve sınıandığı cesur ve koruyucu bir mekândır. Bu tür alanlarda eğitim okulu topluma, benliği ötekine ve teoriyi pratiğe bağlayan bir köprü haline gelir. Öğrencileri, radikal bir demokratik toplumun pratiği ve vaadini benimserken içinde buldukları zamanın acil toplumsal ve siyasi gerçekleriyle yüzleşmeye teşvik eder.

Dahası, eğitim öğrencilerin adalet, eşitlik, topluluk ve özgürlüğe daha derin bir bağlılık geliştirmelerine yardımcı olmalıdır. Bir dönüşüm pratiği olarak eleştirel pedagoji, kapitalizmi demokrasi ile aynı kefeye koymayı reddetmeli ve kapitalizmi ele almadan faşizmi tartışmanın mümkün olmadığını açıkça belirtmelidir. Gerçekten dönüştürücü olabilmek için, herhangi bir uygulanabilir eleştirel pedagoji doğal olarak anti-kapitalist olmalı, radikal demokrasi söylemini canlandırmalı ve geleneksel liberal ve muhafazakâr paradigmaların ötesinde yeni siyasi oluşumlar yaratmalıdır.

Neoliberal kapitalizm, eğitimin ütöpik olasılıklarını ortadan kaldırır ve kapitalizm ile demokrasinin birbirinden farksız olduğunu, kapitalizmin egemenliği ötesinde bir şey hayal etmenin felakete davetiye çıkarmak olduğunu iddia eder. Yeniden yükselen faşizmin çağında, eğitim akıl ve eleştirel muhakemeyi savunmaktan daha fazlasını yapmakla yükümlüdür; neoliberal faşizme karşı örgütlü kolektif direnişi harekete geçirmelidir. Bu bağlamda eleştirel pedagoji naif bir idealden ziyade radikal bir gerekliliktir. Bizi bugünün boğucu sınırlarının ötesindeki olasılıkları zihnimize canlandırmaya teşvik eden isyankâr bir kuvvettir. Bu, radikal tasavvur daha geniş çaplı bir değişime ilham vermeden önce onu ortadan kaldırmaya çalışan güçlerle yüzleşmeyi gerektirir. Bu mücadele, ürkütücü olsa bile, eğitimcilerden ve halktan aynı derecede azim ve sarsılmaz bir kararlılık gerektirir.

Sonuç: Kolektif Direniş için Eğitimi Geri Kazanmak

Amerika Birleşik Devletleri ve ötesinde faşist politikaların yükselişine karşı etkin bir direniş, eğitimi siyasi mücadelenin merkezine yerleştirmeden gerçekleşemez. Bu, bilincin dönüşümü ile kurumların dönüşümünün birbiriyle derinden ilişkili olduğunu kabul etmekle başlar. Pierre Bourdieu'nün, en sinsi tahakküm biçimlerinin sadece ekonomik değil inanç ve ikna üzerine kurulu entelektüel ve pedagojik biçimlerinin de olduğu yönündeki uyarısını dikkate almalıyız. Bu iç görü, akademisyenleri, ortaya çıkan faşist siyaset ve beyaz milliyetçiliğe karşı yürütülen mevcut mücadelenin sadece ekonomik yapılar veya şirketlerin gücü üzerinde bir çekişme olmadığını kabul etmeye çağırıyor. Bu mücadele eşit derecede fikirler, bizzat toplumun bilinci ve kültürü yeniden şekillendirme gücü için de veriliyor.

Eğitim, iradenin oluşturulduğu, özneliğin temellerinin atıldığı ve siyasetin özünün biçimlendiği bir potadır. Öğrenme ve diyalog alanları, demokrasinin tohumlarının kök salabileceği yerler olabileceği gibi solup gidebileceği yerler de olabilir. Demokrasinin vaatlerini yerine getirme mücadelesi, yalanların mantığı

gölgelediği, cehaletin eleştirel anlayışı aşındırdığı ve gerçeğin kontrolsüz gücün baştan çıkarıcı korosu tarafından bastırıldığı aldatmacanın gölgesinde serpilemez. Bu görüşlerin çatıştığı alanda eğitim, mantığı savunan ve bireylerin sorgulama, direnme ve demokrasinin gerektirdiği dürüstlikle davranma kapasitelerini geliştiren bir güç olarak hem kalkan hem de kılıç görevi görmelidir.

Kamu ve yükseköğretime yönelik mevcut saldırıların arasında, eğitimciler hayal edilen geleceğin mimarları olarak rollerini geri kazanmalı, eğitimi demokrasi için verilen daha geniş mücadeleyle uyumlu hale getiren bir olasılık dili geliştirmeliler. Akademik özgürlüğü sağlamak ve öğretim, öğrenme ve politika için koşulları belirlemek amacıyla emek sürecini kontrol altına almayı düşünmelidirler. Böyle bir eğitim vizyonu, eğitimi “insan sermayesine” yapılan özel bir yatırım olarak ele alan neoliberal paradigmayı reddetmeli; bunun yerine, kayıtsızlığın rahatını bozan, eleştirel düşünceyi teşvik eden ve öğrencileri hayatlarını şekillendiren toplumsal güçlerle mücadele etmek için harekete geçiren eleştirel bir pedagoji geliştirmelidir.

Eğitimin eleştirel işlevi, adaletsizliğe karşı çıkacak vatandaşlık cesaretine sahip, bilgili ve katılımcı vatandaşlar yetiştirme gücünde yatmaktadır. Bu, öğrencilere kesişimsel, tarihsel ve ilişkişel düşünmeyi öğretmeyi gerektirir. Parçalanmış bilgi, sarsıcı düzeyde eşitsizlik ve göstergelerin tiranlığının hâkim olduğu bir dünyada, öğrenciler sınırları aşan, basılı, görsel ve dijital ve benzeri çoklu okuryazarlıkta yetkin, kültürü sadece tüketmekle kalmayıp kültürel eleştirmen ve yaratıcılar olarak üretme becerisine sahip bireyler olarak yetiştirilmelidir.

Eleştirel pedagoji, hakikatin arayışı olarak savunulmalıdır. Bu pedagoji öğrencileri, adalet ve karşılıklı saygı peşinde gücü sarsmak, sağduyuya meydan okumak ve risk almak için donatıp, kendi iradeleriyle hareket etmelerini sağlamak için güçlendirir. Eğitimciler, öğrencileri tehlikeli düşünmeye teşvik etmeli; demokrasi, eşitlik ve özgürlüğün sadece değerler olmakla kalmayıp, aynı zamanda ulaşılabilir hedefler olduğu bir gelecek tasavvur etmelerini sağlamalıdır. Bu, adaletsizlikle sürekli bir mücadele olarak yüzleşmeyi ve adalet mücadelesinin asla tamamen bitmediğini kabul etmeyi içerir.

Demokrasinin kuşatma altında olduğu ve faşizmin giderek gölgesini genişlettiği bir toplumda, eğitimciler sadece alternatif geleceklerin mümkün olduğunu değil, bu inanca göre hareket etmenin sosyal dönüşümü gerçekleştirmek için gerekli olduğunu kabul etmelidir. Bu acil siyasi ve pedagojik görev hem eleştiri dilini hem de olasılık dilini gerektirir. Eleştiri, gücün kötüye kullanılmasını ifşa eder, aldatmacaların maskesini düşürür ve otoriteyi sorumlu tutar; eğitimi umudun ileri görüşü ise yeni ufuklar hayal etmemizi sağlar ve bizi bugünün sınırlarının ötesinde düşünmeye ve hareket etmeye yöneltir. Bizi, adaletsizliğin kaçınılmazlığını reddetmeye, geleceğimizi şekillendiren yağmacı güçlere meydan okumaya ve adalet, eşitlik ve özgürlüğe dayalı bir dünya tasavvur etmek için cesaret toplamaya çağırır; bu, aktif olarak inşa etmeye çabalamamız gereken bir dünyadır.

Söz konusu olan, inşa etmek istediğimiz dünyayla, gelecek nesillere borçlu olduğumuz dünyayla yüzleşme cesaretidir. Büyük romancı ve eleştirmen James Baldwin, bir toplumun akıbetinin, henüz dünyaya gelmemiş olanlara karşı sorumluluğunu terk ettiği anda belirlendiğini eşsiz bir netlikle anlamıştı. *Nothing Personal* adlı eserinde, birbirimize olan inancımızı yitirdiğimizde, ortak bir dünya olasılığını da tamamen yitirdiğimiz uyarısında bulunmuştur. Bugün bu uyarı artık bir metafor değil, çağın durumudur.

Otoriterlik cehaleti silah haline getirirken, zulüm bir yönetim ilkesi haline gelirken ve bütün halklar insanlık kategorisinden çıkarılırken, gelecek için verilen mücadele doğrudan eğitimcilerin ve kültür emekçilerinin omuzlarına düşüyor. Görevimiz, faşizmin pedagojisini yıkmaktan başka bir şey değildir: silinemeyen eleştirel hafıza biçimlerini, satın alınamayan dayanışmaları, sömürgeleştirilmeyi reddeden imgelemleri beslemek. Başarısız olursak, gelecek, hafıza kaybından beslenenler ve kullanılabilirlikten keyif alanlar tarafından tasarlanacaktır. Ancak ve ancak hakikatte ısrarcı olarak, savunmasızları koruyarak ve demokrasinin ahlaki dağarcığını genişleterek bu zorluğun üstesinden gelirsek, yeni nesillerin nefes alabileceği, konuşabileceği ve yeniden başlayabileceği koşulları yaratabiliriz. O halde direniş bir seçenek değil, geleceğin hayatta kalabilmesinin tek yoludur.

Bu karanlık zamanlarda umut yaralanmış olabilir ancak kaybolmuş değildir. Direniş ve kolektif mücadelenin vaadi devam ediyor çünkü güç asla mutlak değildir ve tahakküm, karşı koyma iradesini söndüremez. Faşizmin küresel yükselişi, devlet şiddeti, susturulan karşıt görüşler ve eleştirel düşünceye yönelik saldırılarla etki gösteriyor. Ancak tarih kapalı bir kitap değildir; eylem çağrısıdır, olasılıklar için bir alandır. Şimdi, her zamankinden daha fazla, cesurca düşünmeye, yüreklice hareket etmeye ve adaletin gerektirdiği ve insanlığın hak ettiği demokratik geleceği şekillendirmeye cesaret etmeliyiz.